

Nr 11.*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.*

Andra lagutskottet har till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 32 i första kammaren av herr *Persson, Einar, m. fl.* samt nr 45 i andra kammaren av herr *Ericsson* i Sör-sjön *m. fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, »A. att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att även olycksfall vid skötsel och utfodring av häst före och efter arbetets slut för dagen betraktas som olycksfall i arbete; B. att utskottets sekreta-riat måtte utarbeta förslag till lagtext beträffande denna ändring.»

Beräffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas hemställan, får utskottet hänvisa till motionerna.

I 1 § *lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete* fastslås att envar arbetare är, där ej annorlunda i lagen stadgas, enligt lagen försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet. Det heter vidare i samma lagrum, att såsom olycksfall i arbetet anses olycksfall vid färd till och från arbetsstället, där färden föranledes av och står i omedelbart samband med arbetsanställningen.

Någon definition av begreppet olycksfall i arbete innehåller ej lagen; åt rättstillämpningen har överlämnats att bestämma räckvidden därav.

Motionerna ha avseende å sådana olycksfall, som inträffat *under förberedelser för eller avslutning av arbetet.*

En närmare utveckling av praxis på förevarande område lämnas av Nordin i *Olycksfall i arbete*, s. 259 o. f., vartill utskottet får hänvisa. Ur förenämnda framställning tillåter sig utskottet återgiva följande fyra rättsfall, vilka äro belysande för rättstillämpningen inom det begränsade område, som i motionerna åsyftas.

1) Enligt anmälan till Riksförsäkringsanstalten hade en hemmansägare A., som var postkörare å linjen Gisselås—Yxskaftekälen, den 30/12 1924, då han skulle hämta foder till hästen, råkat halka omkull och därvid ådragit sig skada.

Av utredning, som införskaffades, framgick följande: A., som vore skyldig företaga tre färder i veckan mellan ovannämnda båda orter, hade den 30/12 1924 återkommit till sin gård i Yxskaftekälen efter en dylik färd. Sedan han *spänt ifrån* hästen i närheten av stallet, ämnade han omedel-

Bihang till riksdagens protokoll 1951. 9 saml. 2 avd. Nr 11—13.

bart med hästen begiva sig till en ungefär 100 meter från stallet belägen uthusbyggnad för att därstädes hämta en släde lastad med hö. A. hade nämligen för tillfället icke något foder åt hästen i stallet. Ifrågavarande olycksfall hade inträffat på vägen till ovannämnda uthusbyggnad.

Genom beslut den 7/2 1925 förklarade Riksförsäkringsanstalten, att, som olycksfall i arbete icke kunde anses föreligga, ersättning i anledning av skadan icke kunde utgivas av anstalten.

Enligt utslag den 20/3 1925 fann Försäkringsrådet ej skäl göra ändring i Riksförsäkringsanstaltens beslut.

2) Enligt anmälan till Riksförsäkringsanstalten hade en skogsarbetare A., som åtagit sig att köra ved för Kungl. Domänstyrelsens räkning mot viss ersättning per kubikmeter, den 29 juli 1925 blivit sparkad i ena ljumsken av en häst, som användes vid körningsarbetet.

Av utredning rörande de närmare omständigheter, under vilka olycksfallet inträffat, framgick följande: A., som för utförande av ifrågavarande arbete använde tvenne honom tillhöriga hästar, arrenderade till betesmark åt hästarna ett jordområde av omkring 2 tunnlands storlek. Ifrågavarande olycksfall hade inträffat å betesplatsen, då A. skulle leda hästarna därifrån för att börja körningsarbetet för dagen. Omedelbart innan A. begivit sig på väg till betesplatsen för att hämta hästarna, hade han varit sysselsatt med att göra i ordning en vagn, som skulle användas vid dagens arbete. Därest olycksfallet icke inträffat, skulle A., *sedan han spänt hästarna för vagnen*, hava begivit sig på väg till den plats, där veden, som han skulle köra, vore upplagd. Vid tiden för olycksfallet utförde A. körningsarbete utslutande för Domänstyrelsens räkning.

Genom beslut den 9/9 1925 förklarade Riksförsäkringsanstalten, att, då ifrågavarande olycksfall icke inträffat under sådana omständigheter, att olycksfall i arbete kunde anses föreligga, ersättning i anledning av skadan icke kunde utgå enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Enligt utslag den 21/5 1926 fann Försäkringsrådet ej skäl göra ändring i Riksförsäkringsanstaltens beslut.

3) Jordbrukaren A. hade åtagit sig att på ackord utföra visst arbete med körning av sten för en annan persons räkning.

Enligt anmälan till Riksförsäkringsanstalten hade A. den 2/3 1926, då han var sysselsatt med att brodda en häst, som användes vid körningsarbetet, råkat sticka sig i ena handen med en brodd.

I målet upplystes, att olycksfallet inträffat å gårdsplanen till A:s bostad kl. 9 fm., innan A. ännu påbörjat körningsarbetet för dagen. Meningen hade varit, att A., *sedan arbetet med broddningen slutförts, omedelbart skulle spanna hästen för vagnen* och begiva sig på väg till arbetet.

Genom beslut den 3/6 1926 förklarade Riksförsäkringsanstalten, att, då ifrågavarande olycksfall icke kunde anses såsom olycksfall i arbete, ersättning i anledning av detsamma icke kunde tillerkännas A.

Enligt utslag den 8/10 1926 fann Försäkringsrådet ej skäl göra ändring i Riksförsäkringsanstaltens beslut.

4) Lantbrukaren Viktor K. hade enligt kontrakt med Postverket åtagit sig att med användande av häst och åkdon ombesörja postföringen fram och åter sex gånger i veckan mellan postkontoret i S—e, där K. var bosatt, och kontoret i B—y.

Enligt anmälan till Riksförsäkringsanstalten hade K. den 25/2 1925 skadats å ena ögat till följd av olycksfall under arbete för Postverkets räkning.

Rörande de närmare omständigheterna vid olycksfallet upplystes följande: K. hade kl. 8.45 fm. ifrågavarande dag varit vid sitt hem sysselsatt med att spänna för postskjutsen för att begiva sig till postkontoret i S—e, därifrån färden till kontoret i B—y enligt gällande tidtabell skulle anträdas kl. 9 fm. Under arbetet med förspänningen hade hästen av någon anledning skyggt till, med påföljd att K. träffats av ett slag å ögat av ena skakeln.

Genom beslut den 4/3 1926 förklarade Riksförsäkringsanstalten, att då ifrågavarande olycksfall icke kunde anses såsom olycksfall i arbete, ersättning i anledning av skadan icke kunde utgå.

Målet föredrogs i Försäkringsrådet den 20/8 1926; och enär ifrågavarande olycksfall måste anses såsom olycksfall i arbete för Postverkets räkning, förordnade Rådet om målets upptagande till ny behandling.

Förevarande spørsmål var 1949 föremål för en interpellation i första kammaren, där herr *Grym* bl. a. omnämnde följande händelse:

»I december 1947 skadades genom olycksfall en hos domänverket inom Övre Norrbottens distrikt anställd skogskörare, då han under vattning av sin häst å kojplanen invid den åt honom anvisade skogskojan halkade och bröt vänstra benet ovanför vänstra knäet. Ansökan om ersättning åt den av olycksfallet drabbade ingavs i vederbörlig ordning. Riksförsäkringsanstalten avtog denna framställning om ersättning och förklarade, att då ifrågavarande olycksfall icke kunde anses såsom olycksfall i arbete i olycksfallsförsäkringslagens mening, någon ersättning enligt sagda lag icke kunde tillerkännas den skadade. Över riksförsäkringsanstaltens beslut anfördes besvär hos försäkringsrådet, men försäkringsrådet fann ej skäl göra ändring i det överklagade beslutet.

I förevarande fall hade vederbörande kört från sitt hem till den 18 km därifrån belägna skogskojan och på kojplanen spänt ifrån hästen för att föra honom i stallet. Dessförinnan måste han vattna hästen och råkade under vattenhämtningen halka med påföljd att han i fallet bröt vänstra benet. Färden kan icke anses avslutad, förrän hästen ställts i stallet, och med hänsyn till den rätt primitiva beskaffenheten av stall vid skogskojor var det antagligen nödvändigt att vattna hästen *utanför* stallet. Den omständigheten att hästen var frånspänd och avselad bör väl icke medföra befrielse från utgivande av olycksfallsersättning, ty denna åtgärd och hästens vattnande var efter 18 km färd nödvändig att utföra utan dröjsmål.

Med hänsyn till arten av en skogskörares arbete synes det nödvändigt att praxis ändras. Det kan icke anses vara för rättstillämpningen tilltalande, att en olycka, som inträffar under det att köraren om sin häst tar sådan vård, att denna skall vara i form att utföra mellan arbetsgivaren och köraren avtalat arbete, icke skall vara hänförlig till olycksfall i arbete. Även om mot förmodan *färden* skulle betraktas såsom avslutad, har körarens arbete börjat i och med att han sköter om sitt »arbetsredskap» — hästen — för att vara redo för påföljande dags arbete.

En ändring av rättspraxis är i detta fall även påkallad med hänsyn till svårigheterna att anskaffa arbetskraft till skogen. Om förutsättningarna för ett effektivt arbetarskydd i nu angivet avseende brista, blir möjligheten att erhalla skogskörare försvårad.»

Under återopande av nu relaterade omständigheter framställde interpellanten till chefen för socialdepartementet frågan, om förslag kunde vän-

tas från regeringen till sådan ändring av olycksfallsförsäkringslagen, att olycksfall av angivet slag inbegreps under lagen.

Interpellationen besvarades av *statsrådet Andersson*, som därvid uttalade bl. a. följande:

Enligt 1 § 4 st. olycksfallsförsäkringslagen skall såsom olycksfall i arbete anses även olycksfall vid färd till eller från arbetsställe, där färden föranledes av och står i omedelbart samband med arbetsanställningen. I det av interpellanten berörda fallet funno såväl riksförsäkringsanstalten som försäkringsrådet att vederbörandes färd avslutats i och med att hästen spänts från fordonet, och skogskörarens anspråk på ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen ansågs icke därför kunna bifallas.

Med den nyssnämnda lagbestämmelsen äsyftas i första hand den dagliga färden till och från arbetsstället; och sådana färder som någon företager för att tillträda ett arbete å annan ort eller i samband med att anställningen upphör, omfattas endast under vissa förutsättningar av lagen. Främst är i detta hänseende att märka den ersättningsrätt, som försäkringsmyndigheterna medgivit skogsarbetare för olycksfall under färder till och från förläggningen. Jag anser mig i detta sammanhang icke böra närmare ingå på försäkringsrådets praxis på detta område. Jag vill endast nämna att mycket delade meningar framträtt i försäkringsrådet angående principerna för bedömning av dylika fall.

Att gränfall tämligen ofta måste uppkomma vid tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen torde vara oundvikligt. De omständigheter, under vilka olycksfall kunna inträffa, äro så skiftande att det — såsom också framhölls vid lagens tillkomst — icke torde låta sig göra att i lagen precisera innebörden av begreppet olycksfall i arbete. Det torde således alltfört få överlämnas åt tillämpningen att med ledning av lagens motiv uppdraga sådana riktlinjer, som tillgodose både rättvisekravet och önskemålet om största möjliga klarhet.

Socialvårdskommittén är för närvarande sysselsatt med en allmän översyn av olycksfallsförsäkringslagen. Därvid torde begreppet olycksfall i arbete komma att bli föremål för uppmärksamhet. Med hänsyn till förhållandena inom skogsarbetet och till att i fråga om olycksfallen vid skogsarbete meningarna varit så starkt delade inom den praxisbildande instansen synes det önskvärt med en omprövning av bedömningsprinciperna härvidlag. För egen del vill jag uttala att skäl synas föreligga att överväga, huruvida med hänsyn till de motiv, som uppbära lagstiftningen, lagens tillämpningsområde bör utvidgas så att fall som det förevarande inbegripas under lagen.

Anledning att låta den av interpellanten berörda frågan bli föremål för en separat utredning torde icke föreligga.

Utskottet. Socialvårdskommittén är f. n. sysselsatt med en översyn av den sociala olycksfallsförsäkringen. Betänkande i detta ämne beräknas — enligt vad årets riksdagsberättelse giver vid handen — kunna avlämnas under första halvåret i år. Utskottet anser det icke lämpligt att taga ställning till det av motionärerna påtalade spörsmålet, innan resultatet av kommitténs arbete framlagts. Spörsmålet synes emellertid utskottet vara av sådan betydelse, att det bör av kommittén tagas under övervägande.

På grund härav får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville överlämna förevarande motioner I: 32 och II: 45 till socialvårdskommittén för att motionerna måtte tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag.

Stockholm den 20 februari 1951.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Sten, Wistrand, Sunne, Nils Elowsson, Wahlund* och Bengtson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo, fru Nordgren*, herr Ryberg, fruarna Johansson i Norrköping, Sandström, herrar Hagård, Lundberg och Odhe.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.